

Lucyna Poniatowska

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach

POLITYKA RACHUNKOWOŚCI W ZAKRESIE REZERW NA ZOBOWIĄZANIA I JEJ ZNACZENIE W KSZTAŁTOWANIU WYNIKU FINANSOWEGO

Wprowadzenie

W warunkach gospodarki rynkowej polityka rachunkowości staje się koniecznym instrumentem zarządzania przedsiębiorstwem. Na politykę tę składają się różne polityki cząstkowe. Jednym z obszarów polityki rachunkowości jest polityka tworzenia rezerw. Rezerwy tworzone w rachunkowości są bowiem istotnym instrumentem polityki rachunkowości, spełniającym wiele różnorodnych funkcji. Jednym z aspektów tworzenia rezerw jest możliwość wykorzystania ich do kształtowania wyniku finansowego. Poprzez tworzenie i rozwiązywanie rezerw oraz ich wycenę przedsiębiorstwo może realizować wiele złożonych celów.

Artykuł poświęcony jest problematyce polityki rachunkowości w obszarze rezerw i ich wykorzystania w procesie kształtowania wyniku finansowego. Celem artykułu jest przedstawienie wpływu rezerw na wynik finansowy oraz możliwości ich wykorzystania do kreowania tego wyniku. Metodą badawczą zastosowaną w niniejszym opracowaniu jest analiza literatury przedmiotu oraz regulacji prawnych.

1. Polityka rachunkowości i jej związek z kształtowaniem wyniku finansowego

Polityka rachunkowości jest częścią ogólnej polityki firmy oraz środkiem realizacji jej złożonych celów, stanowi także integralną część systemu rachunkowości i czynnik warunkujący prawidłowe jej prowadzenie. Najczęściej jest określana jako zbiór zasad i procedur prowadzenia rachunkowości przez jed-

nostkę gospodarczą, chociaż w literaturze ekonomicznej termin „polityka rachunkowości” jest różnie przedstawiany. Politykę rachunkowości można odnosić do dwóch szczebli – makro i mikro. Tym samym może być ona rozpatrywana w dwóch wymiarach:

- makroekonomicznym – jako makropolityka rachunkowości oraz
- mikroekonomicznym – jako mikropolityka rachunkowości.

Polityka rachunkowości w ujęciu makroekonomicznym utożsamiana jest z polityką ustawodawczą państwa oraz krajowych i międzynarodowych organizacji w obszarze prawa bilansowego¹. Składa się na nią zbiór przepisów, standardów, zasad, opinii i interpretacji, które służą harmonizacji systemu rachunkowości². W. Brzezina określa ją jako „całą sferę normalizacji rachunkowości poprzez różnego rodzaju przepisy prawne, standardy, dyrektywy metodologiczne w celu określenia bardziej ogólnych i szczegółowych zasad funkcjonowania rachunkowości w danym państwie (wspólnocie państw) w pewnym okresie”³. Autor wymienia politykę rachunkowości jako jeden z trzech obszarów rachunkowości obok teorii i praktyki rachunkowości. Polityka rachunkowości odnoszona do sfery makroekonomii (makropolityka rachunkowości państwa) kształtuje model rachunkowości państwa.

W ujęciu mikroekonomicznym polityka rachunkowości odnoszona jest do konkretnego przedsiębiorstwa i jego systemu rachunkowości. W literaturze przedmiotu można spotkać się z różnym rozumieniem polityki rachunkowości przedsiębiorstw i wieloma definicjami tego pojęcia. Najczęściej jest ona określana jako:

- „zastosowanie przez zarząd przedsiębiorstwa w sporządzaniu sprawozdań finansowych specyficznych zasad, konwencji, reguł i praktyk dobranych odpowiednio do odwzorowania jego rzeczywistej pozycji finansowej, dochodowej i dokonań”⁴,
- „konkretne prawidła, metody, konwencje, reguły i praktyki przyjęte przez jednostkę gospodarczą przy sporządzaniu i prezentowaniu sprawozdań finansowych”⁵,

¹ M. Remlein, *W poszukiwaniu ładu terminologicznego. Polityka rachunkowości, polityka bilansowa, zasady rachunkowości*, w: *Rachunkowość w teorii i praktyce. Tom I. Rachunkowość finansowa*, red. W. Gabrusewicz, Wydawnictwo AE w Poznaniu, Poznań 2007, s. 304.

² P. Kabalski, *Polityka rachunkowości w spółce stosującej MSSF*, SKwP, Warszawa 2009, s. 11.

³ W. Brzezina, *Ogólna teoria rachunkowości*, Wyższa Szkoła Handlu i Prawa w Warszawie, Warszawa 1998, s. 22.

⁴ A. Jarugowa, E. Walińska, *Roczne sprawozdanie finansowe – ujęcie księgowo a podatkowe*, ODDK, Gdańsk 1997, s. 23.

⁵ Par. 5 MSR 8 „Zasady (polityka) rachunkowości, zmiany wartości szacunkowych i korygowanie błędów”, w: *Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej*, SKwP, Warszawa 2014.

- wybrane i stosowane przez jednostkę rozwiązania dopuszczone ustawą, w tym także określone w MSR, zapewniające wymaganą jakość sprawozdań finansowych⁶,
- sposób i zakres prowadzenia i rozumienia rachunkowości w jednostce gospodarczej osadzony w obowiązującym prawie bilansowym⁷,
- zbiór standardów rachunkowości, opinii, interpretacji, reguł oraz przepisów wykorzystywanych przez przedsiębiorstwa w ich sprawozdawczości finansowej⁸.

Definiowanie polityki rachunkowości rodzi pewne kontrowersje, związane głównie ze stosowaniem tego pojęcia w szerokim bądź wąskim znaczeniu⁹. W szerokim ujęciu polityka rachunkowości obejmuje swym zakresem wszystkie przyjęte przez jednostkę metody, reguły, praktyki i prawa związane z prowadzeniem rachunkowości, a więc zarówno metody wyceny aktywów i pasywów, ustalania wyniku finansowego, jak również dokumentację, rejestrację i opis przetwarzania danych (a więc techniczne elementy systemu rachunkowości). W wąskim ujęciu jest ona odnoszona do jednego obszaru rachunkowości, jakim jest sprawozdawczość finansowa i do możliwości wyboru spośród alternatywnych rozwiązań dopuszczonych prawem. Polityka rachunkowości w wąskim znaczeniu często utożsamiana jest z polityką bilansową, a terminy te bywają używane zamiennie. Należy zaznaczyć, że w regulacjach prawnych rachunkowości nie używa się określenia polityka bilansowa, tylko polityka rachunkowości.

Z polityką rachunkowości bezpośrednio związany jest proces kształtowania wyniku finansowego. Wynik finansowy jest bowiem kluczową informacją dla użytkowników sprawozdania finansowego i jedną z najważniejszych pozycji prezentowanych w sprawozdaniu. Stanowi on podstawowy parametr ekonomiczny służący do oceny dokonań jednostki w okresie sprawozdawczym oraz pomiaru efektywności jej działalności¹⁰, dlatego jest to kategoria, na którą odbiorcy sprawozdania finansowego zwracają szczególną uwagę. Ze względu na memoriałowy charakter oraz złożoność cechuje się subiektywizmem. Zasady jego pomiaru zależą od wielu czynników, m.in. przyjętej definicji zdarzeń gospodarczych, koncepcji zachowania kapitału oraz metod wyceny aktywów i pasy-

⁶ Art. 3, ust. 1, pkt 11 ustawy z dnia 29 września 1994 o rachunkowości, Dz.U. z 2013 r., poz. 330, zwana w dalszej części ustawą o rachunkowości.

⁷ M. Kaczmarek, *Polityka bilansowa jako narzędzie rachunkowości*, Wydawnictwo Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin 2008, s. 19.

⁸ E.A. Hendriksen, M.F. van Breda, *Teoria rachunkowości*, WN PWN, Warszawa 2002, s. 250.

⁹ P. Zieniuk, *Kontrolna funkcja polityki rachunkowości*, w: *Współczesne aspekty realizacji kontrolnej funkcji rachunkowości*, red. B. Micherda, Difin, Warszawa 2011, s. 73.

¹⁰ L. Poniatowska, *Wpływ wyceny bilansowej na definiowanie i pomiar wyniku finansowego*, Studia i Prace Kolegium Zarządzania i Finansów, Zeszyt Naukowy 130, SGH w Warszawie, Warszawa 2013, s. 121.

wów. Złożoność, wieloznaczność i wieloaspektowość oraz odmienna struktura powodują, że może być on poddawany procesowi kształtowania. Stąd też wraz ze wzrostem znaczenia informacji płynących ze sprawozdania finansowego zrodziła się koncepcja kształtowania wyniku finansowego¹¹, która stała się nowym nurtem myślowym w rachunkowości, określanym także jako proces zarządzania zyskami¹². Kształtowanie wyników finansowych (zarządzanie zyskami) nie jest jednoznacznie postrzegane w literaturze przedmiotu i może być oceniane jako zjawisko zarówno pozytywne, jak i negatywne¹³. Przy pozytywnym podejściu do kształtowania wyników oznacza ono „rozsądne i zgodne z prawem podejmowanie decyzji dotyczących zarządzania i sprawozdawczości, aby osiągnąć możliwe do przewidzenia rezultaty finansowe”¹⁴. W definicjach procesu kształtowania zysków o wydźwięku pozytywnym podkreśla się działania zarządu, które są legalne i sprowadzają się do wykorzystania elastyczności w wyborze rachunkowych rozwiązań mających wpływ na raportowany wynik finansowy¹⁵.

Kształtowanie wyników finansowych w negatywnym znaczeniu utożsamiane jest natomiast z manipulowaniem ich wielkością z intencją osiągnięcia własnych indywidualnych celów i celowym wprowadzaniem w błąd użytkowników sprawozdania finansowego co do rzeczywistych rezultatów ekonomicznych.

Wynik finansowy jednostki może być kształtowany za pomocą różnych metod i technik. Ogólnie instrumenty kształtowania wyniku można podzielić na dwie grupy:

- instrumenty rachunkowości – wybory o charakterze *stricte* rachunkowym – jest to kształtowanie typu memoriałowego,
- ekonomiczne instrumenty kształtowania wyniku – obejmują one działania realne, o charakterze ekonomicznym¹⁶.

Do pierwszej grupy instrumentów zalicza się działania *stricte* rachunkowe, są to operacje formujące wielkości o charakterze memoriałowym, obejmujące m.in. wycenę bilansową, tworzenie rezerw na zobowiązania i rozliczeń międzyokresowych kosztów. Jest to kształtowanie typu memoriałowego.

Drugi typ instrumentów kształtowania wyników dotyczy operacji realnych, do których można zaliczyć opóźnianie zakupów, inwestycji i nakładów na badania¹⁷.

¹¹ *Kształtowanie zysków podmiotów sprawozdawczych w Polsce. MSR/MSSF a ustawa o rachunkowości*, red. A. Piosik, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2013, s. 11.

¹² M. Smejda, *Determinanty zarządzania zyskami. Za i przeciw wartości godziwej w rachunkowości. Teoretyczne aspekty wartości godziwej*, red. H. Buk, A. Kostur, „Studia Ekonomiczne”, Zeszyty Naukowe Wydziałowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach nr 125, Katowice 2012, s. 173.

¹³ M. Smejda, op. cit., s. 173.

¹⁴ T.E. McKee, *Earning Management. An Executive Perspective*, Thomson, London 2005, s. 1.

¹⁵ M. Smejda, op. cit., s. 174.

¹⁶ *Kształtowanie zysków podmiotów sprawozdawczych...*, op. cit., s. 21.

¹⁷ P. Wójtowicz, *Wiarygodność sprawozdań finansowych wobec aktywnego kształtowania wyniku finansowego*, Wydawnictwo UE w Krakowie, Kraków 2010, s. 102-103.

Z punktu widzenia polityki rachunkowości instrumenty kształtujące wynik jednostki można podzielić na:

- materialne,
- formalne,
- czasowe.

W polityce rachunkowości ukierunkowanej na kształtowanie wyniku finansowego zasadnicze znaczenie mają instrumenty materialne. Obejmują one przedsięwzięcia wpływające na wielkość pozycji aktywów i pasywów, przychodów i kosztów, a więc także wyniku finansowego.

2. Wykorzystanie rezerw jako narzędzia polityki rachunkowości kształtującego wynik finansowy

Instrumentem materialnej polityki bezpośrednio wpływającym na wysokość wyniku prezentowanego w sprawozdaniu finansowym i stwarzającym duże możliwości jego kreowania zarówno w długim, jak i krótkim horyzoncie czasowym są rezerwy. Są one zaliczane do rachunkowych instrumentów kształtowania wyniku finansowego.

Pojęcie rezerw w polskiej rachunkowości odnosi się kategorii zobowiązań w szerokim ujęciu i obejmuje tzw. klasyczne rezerwy na zobowiązania oraz bierne rozliczenia międzyokresowe kosztów. Tak rozumiane rezerwy są pozycją bezpośrednio ujmowaną w pasywach bilansu w grupie zobowiązań, z drugiej strony stanowią one szacowane koszty przypisywane do właściwego okresu sprawozdawczego, czyli są wykazywane w rachunku zysków i strat w ramach kosztów czy innych kategorii wynikowych. Generalną przesłanką do traktowania rezerw jako narzędzia polityki rachunkowości kształtującej wynik finansowy jest właśnie ich kosztowy charakter¹⁸.

Wykorzystanie rezerw w polityce rachunkowości jako narzędzia kreowania wyniku finansowego związane jest z dwoma aspektami:

- 1) decyzją jednostki o utworzeniu bądź zaniechaniu tworzenia rezerw,
- 2) wyceną rezerw.

Tworzenie rezerw w rachunkowości nie jest dowolne, jednak jednostki mają w tym obszarze dość duże pole swobody. Celem zapobieżenia wykorzystywania rezerw do manipulowania wynikiem finansowym przepisy rachunkowości określają

¹⁸ T. Cebrowska, *Wieloaspektowość pojęcia „rezerwy”*, w: *Rachunkowość krajów w drodze do Unii Europejskiej. Rezerwy w rachunkowości*, red. T. Cebrowska, W. Dotkuś, Wydawnictwo AE, Wrocław 2003, s. 47.

warunki tworzenia rezerw. Zgodnie z MSR 37 tworzenie rezerw ma miejsce wówczas, gdy przedsiębiorstwo jest zobligowane, w przypadku zaistnienia pewnych okoliczności, do przymusowego świadczenia na rzecz osób trzecich, jednakże wystąpienie tych okoliczności (a więc i przymusu świadczenia) nie jest absolutnie pewne lub wysokość ewentualnego świadczenia nie jest jeszcze przesądzona¹⁹. Aby utworzyć rezerwę muszą być spełnione trzy następujące warunki²⁰:

- 1) musi wystąpić prawny lub zwyczajowy obowiązek wykonania określonego świadczenia, wynikający ze zdarzeń przeszłych,
- 2) prawdopodobne jest, że wypełnienie obowiązku spowoduje konieczność wypływu środków uosabiających korzyści ekonomiczne,
- 3) kwotę rezerw można wiarygodnie oszacować.

Jednym z kryteriów warunkujących tworzenie rezerw jest prawdopodobieństwo wypływu środków uosabiających korzyści ekonomiczne w związku z wypełnieniem przez jednostkę obowiązku większe niż 50%. W praktyce to jednostka określa stopień prawdopodobieństwa. W sytuacji, gdy będzie dążyła do osiągnięcia dodatniego, wysokiego wyniku finansowego, będzie prowadzić politykę zaniechania lub znacznego ograniczania tworzenia rezerw m.in. poprzez określanie prawdopodobieństwa wystąpienia zdarzenia związanego z rezerwą niższego niż 50%.

Wszystkie rezerwy w rachunkowości tworzy się na określony czas, po upływie którego musi nastąpić wykorzystanie rezerwy lub jej rozwiązanie. Proces księgowego ujęcia rezerw obejmuje trzy etapy, z których każdy rodzi określone skutki wynikowe. Etapami tymi są:

- utworzenie rezerwy,
- wykorzystanie rezerwy i/lub
- rozwiązanie rezerwy.

Utworzenie rezerwy zwiększa koszty wynikowe lub kapitałowe, a tym samym powoduje zmniejszenie wyniku finansowego. Zgodnie z ustawą o rachunkowości rezerwy tworzy się, w zależności od rodzaju rezerwy, w ciężar:

- kosztów podstawowych operacyjnych – bierne rozliczenia międzyokresowe będące rezerwami,
- pozostałych kosztów operacyjnych,
- kosztów finansowych,
- strat nadzwyczajnych,

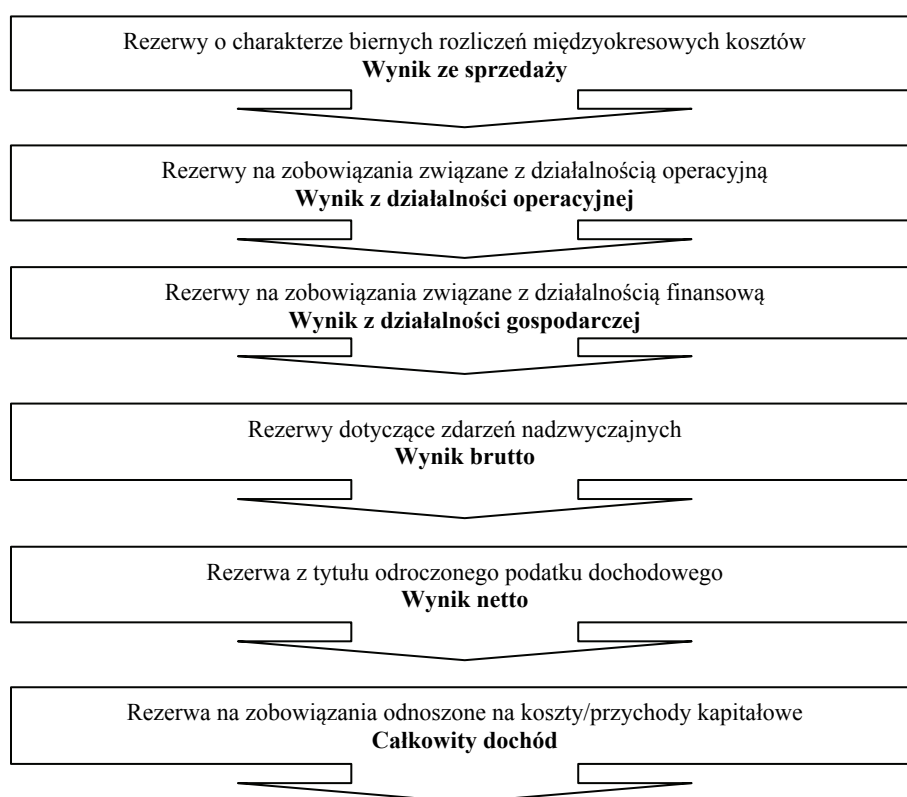
¹⁹ L. Poniatowska, *Rezerwy na zobowiązania jako instrument polityki bilansowej. Rachunkowość w zarządzaniu jednostkami gospodarczymi*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego nr 757, „Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia” nr 58, Szczecin 2013, s. 120.

²⁰ Par. 14 MSR 37 „Rezerwy, zobowiązania warunkowe i aktywa warunkowe”, w: Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej, SKwP, Warszawa 2014.

- podatku dochodowego,
- kapitału z aktualizacji wyceny,
- wyniku finansowego z lat ubiegłych.

Podobnie sposób tworzenia rezerw określają MSSF. Rezerwy wpływają więc na wysokość całkowitego dochodu jednostki w każdym segmencie jego ustalania.

W przypadku rozwiązania rezerwy na skutek jej niewykorzystania zwiększają się przychody (pozostałe operacyjne, finansowe), zyski nadzwyczajne, kapitał z aktualizacji wyceny lub wynik finansowy z lat ubiegłych albo zmniejszają koszty podstawowej działalności operacyjnej, co skutkuje zwiększeniem całkowitego dochodu. Wpływ rezerw na całkowity dochód prezentuje rys. 1.

Rys. 1. Wpływ rezerw na całkowity dochód

Źródło: L. Poniatowska, *Rezerwy na zobowiązania jako instrument polityki bilansowej. Rachunkowość w zarządzaniu jednostkami gospodarczymi*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego nr 757, „Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia” nr 58, Szczecin 2013, s. 122.

Ponieważ rezerwy na zobowiązania są wielkością szacunkową o niepewnym charakterze, dlatego w praktyce do określania ich wartości stosuje się różne metody szacunku, które z większą lub mniejszą dokładnością określają wartość przyszłego zobowiązania, a tym samym wysokość ponoszonych kosztów. Przy wycenie rezerw szczególnie na długoterminowe świadczenia pracownicze i naprawy gwarancyjne bierze się pod uwagę wiele czynników, tj. stopa dyskontowa, ryzyko, założenia demograficzne i finansowe w praktyce jednostki mogą wpływać na wysokość tworzonych rezerw.

Poprzez odpowiednio opracowaną politykę tworzenia rezerw, obejmującą długi horyzont czasowy, jednostki mogą wpływać zarówno na zmniejszenie wyniku finansowego, jak i na jego zwiększenie. W ten sposób rezerwy są wykorzystywane do kształtowania wyniku finansowego.

W kształtowaniu wyniku finansowego poprzez rezerwy można posługiwać się różnymi technikami, tj.: wygładzaniem zysków (ang. *income smoothing*), tworzeniem fikcyjnych rezerw (ang. *cookie jar reserves*), wielką kąpielą kosztową (ang. *big bath charges*)²¹.

Jedną z technik kształtowania wyników finansowych, w której wykorzystywane są rezerwy, jest wygładzaniem zysków. Celem wygładzania zysków jest zredukowanie zmienności wyników finansowych na przestrzeni kolejnych okresów sprawozdawczych i wykazywanie wyników przybliżonych do planowanych²². Technika ta dotyczy takich działań, które powodują płynny i systematyczny wzrost wyniku finansowego każdego roku²³. Efekt ten można uzyskać m.in. poprzez tworzenie rezerw i rozwiązywanie rezerw. W latach, kiedy wyniki są wysokie, utworzenie rezerwy powoduje zmniejszenie wyniku i przesuwa go na lata gorsze, kiedy rozwiązanie rezerwy spowoduje podwyższenie wyniku.

Przykładem agresywnego sposobu tworzenia rezerw jest technika tworzenia rezerw fikcyjnych. Polega ona na tworzeniu fikcyjnych rezerw zmniejszających zysk w okresie, kiedy wyniki są nad wyraz dobre w porównaniu do prognoz i planów, czyli w okresie prosperity, i korzystaniu z nich w latach niekorzystnej koniunktury. Rezerwami wykorzystywanymi do kształtowania wyników za pomocą tej techniki są głównie rezerwy odnoszone na koszty podstawowej działalności operacyjnej, a więc bierne rozliczenia międzyokresowe z tytułu napraw gwarancyjnych (rezerw na naprawy gwarancyjne) i rezerwy z tytułu odpraw emerytalnych.

Technika wielkiej kąpielii kosztowej, nazywana także w niektórych publikacjach zagranicznych księgowaniem dużych strat (ang. *booking large losses*), polega na obniżaniu zysku danego okresu poprzez zawyżanie wartości rezerw. Ten

²¹ L. Poniatowska, *Rezerwy na zobowiązania...*, op. cit., s. 122.

²² P. Wójtowicz, op. cit., s. 104.

²³ L. Poniatowska, *Rezerwy na zobowiązania...*, op. cit., s. 123.

sposób kształtowania wyniku jest stosowany szczególnie w okresie, w którym wynik przy niezastosowaniu *big bath* i tak byłby niski i rok zostałby zamknięty stratą, dlatego utworzenie rezerw nie zaszkodzi dodatkowo jednostce, a pozwoli na wykazanie wzmocnionej pozycji w następnych okresach sprawozdawczych. Metodę tę stosuje się tylko jednorazowo w dłuższym okresie. Technika wielkiej kąpieli kosztowej wykorzystywana jest także wówczas, kiedy nie ma już sposobu na polepszenie wyniku, gdyż możliwe do odpisania rezerwy zostały już rozwiązane w okresach poprzednich. Wówczas jednostka decyduje się na proces restrukturyzacji, co wiąże się z poniesieniem jednorazowo wysokich kosztów w związku z utworzeniem przewartościowanej rezerwy na restrukturyzację. Działania takie uchronią jednostkę przed wykazywaniem dodatkowych kosztów w przyszłości i obniżą wynik finansowy jedynie w roku podjęcia decyzji o restrukturyzacji²⁴.

Podsumowanie

Rezerwy tworzone w rachunkowości są jednym z istotniejszych instrumentów polityki rachunkowości wykorzystywanym do kształtowania wyniku finansowego. Ze względu na to, że są kategorią szacunkową i wynikową o charakterze memoriałowym, stwarzają duże możliwości kreowania wyniku. Rezerwy wpływają bowiem na całkowity dochód w każdym segmencie jego ustalania. Są one zazwyczaj tworzone w okresie, w którym wynik finansowy jest lepszy od zakładanego, z zamiarem ich rozwiązania w latach „chudych”. W praktyce poprzez odpowiednią politykę tworzenia rezerw jednostki mogą zarówno zmniejszać swój wynik, jak i zwiększać. W kształtowaniu wyniku finansowego poprzez rezerwy jednostki posługują się różnymi technikami (tj. wygładzaniem zysków, tworzeniem fikcyjnych rezerw czy wielką kąpielą kosztową), aby osiągać zamierzone cele. Niestety, nie zawsze przyjęta przez jednostkę polityka rachunkowości w obszarze rezerw jest zgodna z zasadami rachunkowości i służy wykazywaniu prawdziwego i rzetelnego obrazu w sprawozdaniu finansowym, rezerwy są także wykorzystywane do manipulacji i fałszowania wyników finansowych.

Literatura

- Brzezin W., *Ogólna teoria rachunkowości*, Wyższa Szkoła Handlu i Prawa w Warszawie, Warszawa 1998.
- Cebrowska T., *Wieloaspektowość pojęcia „rezerwy”*, w: *Rachunkowość krajów w drodze do Unii Europejskiej. Rezerwy w rachunkowości*, red. T. Cebrowska, W. Dotkuś, Wydawnictwo AE, Wrocław 2003.

²⁴ *Restructing games*, „Canadian Business” 2004, Vol. 77, No. 23, s. 23.

- Hendriksen E.A., van Breda M.F., *Teoria rachunkowości*, WN PWN, Warszawa 2002.
- Jarugowa A., Walińska E., *Roczne sprawozdanie finansowe – ujęcie księgowo a podatkowe*, ODDK, Gdańsk 1997.
- Kabalski P., *Polityka rachunkowości w spółce stosującej MSSF*, SKwP, Warszawa 2009.
- Kaczmarek M., *Polityka bilansowa jako narzędzie rachunkowości*, Wydawnictwo Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin 2008.
- Kształtowanie zysków podmiotów sprawozdawczych w Polsce. MSR/MSSF a ustawa o rachunkowości*, red. A. Piosik, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2013.
- McKee T.E., *Earning Management. An Executive Perspective*, Thomson, London 2005.
- Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej, SKwP, Warszawa 2014.
- Poniatowska L., *Wpływ wyceny bilansowej na definiowanie i pomiar wyniku finansowego*, Studia i Prace Kolegium Zarządzania i Finansów, Zeszyt Naukowy 130, SGH w Warszawie, Warszawa 2013.
- Poniatowska L., *Rezerwy na zobowiązania jako instrument polityki bilansowej. Rachunkowość w zarządzaniu jednostkami gospodarczymi*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego nr 757, „Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia” nr 58, Szczecin 2013.
- Remlein M., *W poszukiwaniu ładu terminologicznego. Polityka rachunkowości, polityka bilansowa, zasady rachunkowości*. w: *Rachunkowość w teorii i praktyce. Tom I. Rachunkowość finansowa*, red. W. Gabrusewicz, Wydawnictwo AE w Poznaniu, Poznań 2007.
- Restructing games*, „Canadian Business” 2004, Vol. 77, No. 23.
- Smejda M., *Determinanty zarządzania zyskami. Za i przeciw wartości godziwej w rachunkowości. Teoretyczne aspekty wartości godziwej*, red. H. Buk, A. Kostur, „Studia Ekonomiczne”, Zeszyty Naukowe Wydziałowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach nr 125, Katowice 2012.
- Szychta A., *Pomiar i prezentowanie wyniku całościowego spółki kapitałowej w sprawozdaniu finansowym*, „Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości” 2010, nr 59 (115).
- Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości, Dz.U. z 2013 r., poz. 330.
- Wójtowicz P., *Wiarygodność sprawozdań finansowych wobec aktywnego kształtowania wyniku finansowego*, Wydawnictwo UE w Krakowie, Kraków 2010.
- Zieniuk P., *Kontrolna funkcja polityki rachunkowości. Współczesne aspekty realizacji kontrolnej funkcji rachunkowości*, red. B. Micherda, Difin, Warszawa 2011.

**THE ACCOUNTING POLICY WITH REGARD
TO PROVISIONS FOR LIABILITIES AND ITS IMPORTANCE
IN THE SHAPING OF THE FINANCIAL RESULT**

Summary

The article deals with the issue of accounting policy in the area of provisions for liabilities in terms of the shaping of the financial result. The purpose of this article is to present the possibilities of the use of provisions as a tool for shaping the financial result. Provisions due to the fact that they are category affecting earnings in each segment to determine, creates great potential for use their as an instrument of its creation. The method of critical analysis of literature and accounting standards were used to prepare this article.